

Handläggare
Ulrika Marklund
Telefon: 08-50800947

Till
Förskolenämnden
2026-10-13

Skrivelse från Liberalerna, Moderaterna och Centerpartiet om teckenspråk i förskolan

Svar på skrivelse från Åsa Nilsson Söderström (L), Sophia Granswed Baat med flera (M) och Ismail Ali (C)

Förvaltningens förslag till beslut

Förskolenämnden godkänner förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Sammanfattning

Åsa Nilsson Söderström (L) , Sophia Granswed Baat (M) och Ismail Ali (C) har lämnat en skrivelse till förskolenämnden 2026-06-09 om barns rätt till teckenspråk i förskolan. Skribenterna undrar bland annat över hur behovet av teckenspråkiga förskolor ser ut i Stockholms stad och hur behovet säkert kan tillfredsställas. Vidare har skribenterna frågor om stadens teckenspråkiga avdelning, Draken, på Mariedals förskola på Kungsholmen rörande barnunderlag, skolskjutsar och lokaler.

Förvaltningen instämmer i att varje förskolebarn behöver vistas i en miljö som stimulerar barnets språkliga och kommunikativa utveckling på ett optimalt sätt utifrån barnets förutsättningar. Förskolans uppdrag avseende detta regleras i skollagen och Läroplan för förskolan, Lpfö18 reviderad 2025.

Förskoleförvaltningen bedömer att behovet av teckenspråk i förskolan är tillfredsställt utifrån perspektivet barns optimala utveckling av språk och kommunikation.

Bakgrund/Ärendet

Åsa Nilsson Söderström (L), Sophia Granswed Baat (M) och Ismail Ali (C) har lämnat en skrivelse till förskolenämnden 2026-06-09 gällande barns rätt till teckenspråk i förskolan. Skribenterna lyfter vikten av god språklig stimulans för barns kognitiva, sociala och språkliga utveckling under förskoleåren och undrar över hur behovet av teckenspråkiga förskolor för döva och hörselskadade barn ser ut i Stockholms stad och hur behovet säkert kan tillfredsställas. Skribenterna menar att antalet förskoleplatser för

barn i behov av teckenspråk förefaller vara för få och undrar hur en språkgaranti kan inrättas för att säkerställa att döva och hörselskadade barns rätt till teckenspråk i förskolan tillgodoses. Vidare har skribenterna frågor om stadens teckenspråkiga avdelning, Draken, på Mariedals förskola på Kungsholmen rörande barnunderlag, skolskjutsar och lokaler. Med anledning av ovanstående ställer skribenterna följande sju frågor till förskoleförvaltningen:

Angående tillgången till förskolor med teckenspråk:

1. Vilket behov bedömer förvaltningen att det finns av förskolor med teckenspråk i Stockholm, och hur har det behovet undersökts?
2. Vilket ansvar för att säkerställa tillgång till svenskt teckenspråk i förskolan ligger idag på varje stadsdelsnämnd, och vilket ansvar har förskolenämnden?
3. Hur kan staden inrätta en språkgaranti för att säkerställa att döva och hörselskadade barn får tillgång till svenskt teckenspråk i förskolan?

Angående Mariedals förskola

1. Från vilka stadsdelar och kommuner rekryteras barnen till Mariedal förskola?
2. Vilka regler gäller för resor till Mariedal förskola för de barn som bor långt bort?
3. Vilka handlingsplaner finns för att förbättra lokalerna på Mariedals förskola så att den anpassas för hörselskadade och döva barn?
4. Vilket ansvar för förbättringar på Mariedals förskola ligger på Kungsholmens stadsdelsnämnd och vilket ligger på förskoleförvaltningen?

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande utveckling i dialog med förskoleförvaltningens myndighetsavdelning, Hörselhabiliteringen vid Rosenlunds sjukhus samt Mariedals förskola. Samverkan med fackliga organisationer sker i förvaltningsgrupp den 5 oktober. Funktionshindersrådet har möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 14 oktober.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i att varje förskolebarn behöver vistas i en miljö som stimulerar barnets språkliga och kommunikativa

utveckling på ett optimalt sätt utifrån barnets förutsättningar. Förskolans uppdrag avseende detta är beskrivna i skollagen och Läroplan för förskolan. Nedan följer en bakgrund för förståelse, samt skribenternas frågor med förskoleförvaltningens svar.

Döva barn och barn med hörselnedsättning (HNS) - förekomst

Idag har ca 1–3 av 1000 födda barn behov av hörselhabilitering på grund av hörselnedsättning (HNS) eller dövhet. I hela Region Stockholm finns idag (20260831) ca 322 barn mellan 0–5, varav ca 115 bor i Stockholms stad. Barn som har en HNS får oftast hjälpmedel i form av hörapparat på ett eller båda öronen. Av de döva barnen opereras majoriteten så att de får cochleaimplantat (CI) vid ca 5 månaders ålder och kan utveckla hörsel och tal. Ca 10% av barnen med hörselhabilitering är barn med CI. Det finns dock döva barn som p g a avsaknad av hörselnerv eller andra anledningar inte får CI. Endast två döva barn utan CI i förskoleålder finns i Stockholm idag. Barn med HNS och dövhet är en heterogen grupp.

Rätt till teckenspråkig förskola

Döva barn och hörselskadade barn har rätt att utveckla teckenspråk i förskolan. Barn med döva eller hörselskadade vårdnadshavare eller syskon kan lära sig talad svenska men har också rätt att utveckla svenskt teckenspråk i förskolan.

Olika typer av språkexponeringsbehov hos barn med hörselnedsättning (HNS) eller dövhet

Barn behöver exponeras för rikt språk under förskoleåren, oavsett vilket eller vilka språk som talas eller tecknas, för att utvecklas optimalt. Barn med dövhet respektive HNS har dock olika behov av språkexponering relaterat till olika faktorer som till exempel typ och grad av HNS, generell utvecklingsnivå och familjesituation, och kan översiktligt indelas i tre grupper:

Grupp 1: Barn som är döva och inte har CI. Dessa barn behöver exponeras för **teckenspråk** eftersom de på grund av avsaknad av hörsel inte kan utveckla funktionellt talat språk. I Sverige tecknas svenskt teckenspråk. I Stockholm finns två döva barn i förskoleålder idag.

Grupp 2: Barn med gravt nedsatt hörsel, barn med CI men där hörselnerven inte är helt funktionell, samt barn med HNS och samförekommande utvecklingsrelaterad problematik och där det i tidig ålder är svårt att avgöra hur fortsatt utveckling kommer att se ut. Dessa barn utgör en liten andel av de barn som behöver hörselhabilitering. Hos dessa barn gagnas den språkliga och kommunikativa utvecklingen av exponering för **både teckenspråk och talat språk**.

Grupp 3: Barn med HNS som har hjälpmedel i form av hörapparat/er, samt de barn som i grunden är döva men där CI möjliggör utveckling av hörsel och talat språk. Dessa barn behöver framför allt exponeras för **talat språk**. Dessa barn utgör majoriteten av barnen med hörselhabiliteringsbehov och behöver specifik talspråksstimulans och vistas i en anpassad miljö för att optimalt utveckla kommunikativa färdigheter genom att tala och lyssna. Teckenspråk är inte hindrande i sig för talspråksutvecklingen hos dessa barn, utan det kan också vara en tillgång för barnet, men barnen behöver anpassad och regelbunden talspråksstimulans i tillräcklig mängd genom vardaglig lyssna-tala-interaktion med andra för att optimalt utveckla talat språk. Dessa barn behöver:

- Vistas i mindre barngrupp tillsammans med andra talande barn
- Bra fysisk ljudmiljö
- Särskilt utbildad personal som har kunskaper om både teknik (hörapparater och CI) och om specifik talspråksstimulans

Dessa barn bör vistas i en miljö där de får tillräcklig talsspråksstimulans på svenska genom interaktion med andra barn och vuxna (ej barn med språkstörning).

Behov av teckenspråk respektive talspråk i förskolan

Utifrån ovanstående är det som regel barnen i grupp 1 och 2 som har behov av teckenspråk i förskolan för sin språkliga och kommunikativa utveckling. Dessa barn behöver möta teckenspråkig personal och andra tecknande barn. Ett enskilt dövt eller gravt hörselskadat barn på en förskola där resten av barnen är typiskt hörande får inte optimal stimulans för sin språkliga utveckling även om någon i personalen kan svenskt teckenspråk. Behoven tillgodoses för barn i Stockholms stad på Mariedals förskola, avdelningen Draken, eftersom antalet befintliga barn i grupperna 1 och 2 i Stockholms stad understiger antalet platser på Draken.

I princip alla barn i grupp 3 (idag ca 110 st i Stockholms stad) går idag på en vanlig förskola, där vårdnadshavare ofta väljer förskola utifrån geografiskt läge. Barnen i denna grupp behöver framför allt exponering för talat språk men också en anpassad talspråksmiljö. I några få fall har vårdnadshavare önskat en plats på Mariedal, avdelningen Draken, så att barnet också har fått tillgång till teckenspråk. Vilken typ av placering som är bäst för det enskilda barnet beror på det individuella fallet.

Eventuella behov bland barnen i grupp 3 av att exponeras för svenskt teckenspråk kan ofta relateras till kommunikation med andra tecknande personer i familjen, till exempel döva vårdnadshavare och syskon. De flesta vårdnadshavare (ca 97%) till

döva barn och barn med HNS har dock typisk hörsel och använder talat språk för kommunikation.

Om ett barn har döva vårdnadshavare (till exempel ett barn i grupp 3 ovan, eller ett typiskt hörande CODA-barn, Child Of Deaf Adult) har barnet rätt att få stöd till att utveckla svenskt teckenspråk. Behov av utveckling av teckenspråk hos typiskt hörande barn är relaterat till barnets familjesituation och beskrivs bäst av vårdnadshavare. Oavsett ett barns egen utveckling av teckenspråk, behöver det finnas rutiner för kommunikation mellan vårdnadshavare och förskola, till exempel med hjälp av tolk.

Mariedals förskola, avdelningen Draken

Mariedals förskola, avdelningen Draken, Kungsholmen, är en kommunövergripande verksamhet (KÖV) där Kungsholmens stadsdelsförvaltning ansvarar för driften. Draken har 16 platser, varav 10 är för barn med HNS eller dövhet. Avdelningen är tvåspråkig, har högre personaltäthet än på vanliga förskolor och personal som kommunicerar med talad svenska och svenskt teckenspråk. All personal är teckenspråkig. Idag är 8 av de 10 platserna för barn med HNS eller dövhet tillsatta.

Information har hämtats från Skolverket, Skollagen kapitel 10 och 11, Språklagen §14–15, Läroplan för förskolan (Lpfö 2019, rev 2025), förskoleförvaltningen i Stockholms stad, Region Stockholm, Hörselhabiliteringen på Rosenlunds sjukhus, Mariedals förskola, samt forskningsstudier rörande barns tidiga språktillägnande.

Skribenternas frågor med förskoleförvaltningens svar

Angående tillgången till förskolor med teckenspråk:

- 1. Vilket behov bedömer förvaltningen att det finns av förskolor med teckenspråk i Stockholm, och hur har det behovet undersökts?*

Förskoleförvaltningens svar:

Behovet av teckenspråkiga förskolor kan ses utifrån två perspektiv:

1. Barnens behov av språkexponering för optimal utveckling av språkliga och kommunikativa färdigheter.
2. Möjligheterna för staden att efterleva de krav om förskolebarns rätt till teckenspråk som framgår av skollagen.

Utifrån perspektiv 1 bedömer förskoleförvaltningen att behovet av teckenspråkiga förskoleplatser täcks i Stockholms stad på Mariedals förskola, avdelningen Draken, med tanke på att de döva barnen utan CI och barnen med grav HNS (med eller utan CI) har plats på

Draken och att det dessutom finns möjligheter att ta in barn från andra kommuner.

Uti från perspektiv 2 innebär kraven på efterlevnad en utmaning, men behovet bedöms vara litet eftersom majoriteten av barnen med hörselhabiliteringsbehov som har rätt till teckenspråk i förskolan är barn som utvecklar talat språk och även har hörande vårdnadshavare (grupp 3, ovan). Sannolikt kommer endast få av dessa vårdnadshavare önska en tecknande förskola för sitt barn. Antal typiskt hörande barn som har rätt till teckenspråk i förskolan har förskoleförvaltningen inte någon uppgift om. Barnen i grupperna 1 och 2 ovan får redan teckenspråk genom placering på Mariedals förskola, Draken.

Behovet har undersökts genom informationshämtning från

- Hörselhabiliteringen på Rosenlunds sjukhus
- Förskoleförvaltningens myndighetsavdelning
- Biträdande rektor på Mariedals förskola

2. *Vilket ansvar för att säkerställa tillgång till svenskt teckenspråk i förskolan ligger idag på varje stadsdelsnämnd, och vilket ansvar har förskolenämnden?*

Förskoleförvaltningens svar:

Ansvar för att säkerställa tillgång till svenskt teckenspråk för barn som behöver detta i förskolan i Stockholms stad ligger på stadsdelsnämnderna. Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens olika förutsättningar och behov. Det är också rektorns ansvar att utforma utbildningen och anpassa resursfördelningen så att alla barn får det stöd och de utmaningar de behöver för utveckling och lärande. En legitimerad förskollärare har ansvar för den undervisning som hen bedriver.

3. *Hur kan staden inrätta en språkgaranti för att säkerställa att döva och hörselskadade barn får tillgång till svenskt teckenspråk i förskolan?*

Förskoleförvaltningens svar:

Utöver döva barn och barn med HNS finns det andra barn i förskolan som har rätt att utveckla svenskt teckenspråk. Det gäller till exempel barn som har döva eller hörselskadade vårdnadshavare eller syskon. Dessa barn kan lära sig talad svenska men har också rätt att utveckla svenskt teckenspråk i förskolan. Förutom ovanstående exempel kan det även finnas barn som av andra skäl har behov av svenskt teckenspråk och därmed rätt att utveckla det i förskolan. Det är förskolans huvudman som i varje

enskilt fall tar ställning till om ett barn kan anses ha rätt att utveckla svenskt teckenspråk i förskolan.

Idag finns ca 115 barn med hörselhabiliteringsbehov i Stockholms stad varav fem går på Mariedals förskola, avdelningen Draken. De andra 110 barnen har för sin egen kommunikativa utveckling framför allt behov av talspråksstimulans. Ca 97% av barn med hörselhabiliteringsbehov har vårdnadshavare som är typiskt hörande, vilket innebär att det idag utifrån beräkningar handlar om ca 3–4 barn som inte går på Mariedals förskola i Stockholms stad som har döva vårdnadshavare. Utöver dessa barn finns typiskt hörande barn som har döva vårdnadshavare, så kallade CODA (Children Of Deaf Adult), men förskoleförvaltningen har inte uppgifter på hur många dessa barn är i Stockholms stad. För samtliga barn nämnda barn här behöver det finnas lösningar så att de har möjlighet att få sina rättigheter tillgodosedda.

Förskoleförvaltningen bedömer inte att det finns ett behov av en särskild språkgaranti. Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens olika förutsättningar och behov.

Angående Mariedals förskola:

1. Från vilka stadsdelar och kommuner rekryteras barnen till Mariedal förskola?

Förskoleförvaltningens svar:

På Mariedal, avdelningen Draken, finns tio platser för barn med HNS eller dövhet. Idag (20260827) har Draken åtta barn med HNS eller dövhet inskrivna varav fem från Stockholms stad – ett från vardera stadsdel: Järva, Farsta, Norra Innerstaden, Hässelby-Vällingby och Enskede-Årsta-Vantör. De tre utom-kommunala barnen bor i Solna, Järfälla respektive Huddinge.

Vårdnadshavare i hela Stockholms stad har möjlighet att söka en plats för sitt barn. Förskoleplacering diskuteras med vårdnadshavare på Hörselhabiliteringen på Rosenlunds sjukhus rekommenderas att själva ta kontakt med Mariedal utifrån önskemål och i de fall denna verksamhet anses passande för barnet. Mariedal har regelbunden dialog med Hörselhabiliteringen på Rosenlunds sjukhus för att kunna planera för kommande efterfrågan av förskoleplatser.

2. Vilka regler gäller för resor till Mariedal förskola för de barn som bor långt bort?

Förskoleförvaltningens svar:

Inga resor till/från förskolan Mariedal bekostas av Stockholms stad. Förskolans barn omfattas inte av skolskjuts enligt Skollagen.

3. *Vilka handlingsplaner finns för att förbättra lokalerna på Mariedals förskola så att den anpassas för hörselskadade och döva barn?*

Förskoleförvaltningens svar:

Sedan flytten till nuvarande lokaler i Mariedal för ca 1,5 år sedan har anpassningar gjorts avseende inomhusmiljön för att passa verksamheten och målgruppen. I detta arbete har specialistkompetens anlitats. Vad gäller eventuellt ytterligare förändringar av lokalerna hänvisas till Kungsholmens sdf.

4. *Vilket ansvar för förbättringar på Mariedals förskola ligger på Kungsholmens stadsdelsnämnd och vilket ligger på förskoleförvaltningen?*

Förskoleförvaltningens svar:

Ansaret för Mariedals förskolas lokaler ligger på Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Avslutningsvis vill förskoleförvaltningen lyfta nämndens uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna säkerställa att behov av profilverksamheter inom verksamhetsområdet tillgodoses. Under hösten 2026 inleder förskoleförvaltningen en övergripande kartläggning av profilverksamheter och kommunövergripande verksamheter för att identifiera utvecklingsbehov och säkerställa rätt tillgång till dessa.

Förvaltningsdirektör
Förskoleförvaltningen

Avdelningschef
Förskoleförvaltningen

Bilagor

1. Skrivelse från Liberalerna, Moderaterna och Centerpartiet